

Skolēni un vecāki par mācīšanās pieredzi skolās Latvijā

2019. gada 5. jūnijs

Projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā

Valsts izglītības satura centrs

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

- **Zane Oliņa, Ph.D.,**
Skola2030 mācību satura ieviešanas vadītāja
- **Edmunds Vanags, Mag. psych.,**
Skola2030 vecākais eksperts, Latvijas Universitātes Psiholoģijas nodaļas lektors
- **Everita Varoslavāne,**
Ropažu vidusskolas un Ogres tehnikuma skolēna mamma
- **Markuss Kozlinskis,**
Siguldas Valsts ģimnāzijas 12. klases skolēns
- **Guntars Catlaks, Dr. hist.**
Valsts izglītības satura centra vadītājs

Edmunds Vanags, *Mag. psych.*,
Skola2030 vecākais eksperts,
Latvijas Universitātes Psiholoģijas nodaļas lektors

Zane Oliņa, *Ph.D.*,
Skola2030 mācību satura ieviešanas vadītāja

Pētījuma mērķis un norise

- Pētījums veikts, lai precizētu pilnveidojamā mācību satura un pieejas akcentus un plānotu sekmīgu tās īstenošanu.
- Tā mērķis bija – noskaidrot vecāku un skolēnu viedokli:
  - par viņiem nozīmīgu mācību saturu;
  - par viņu pašreizējo izglītības pieredzi.

Aptauju sagatavoja, rezultātus apkopoja un analizēja ESF projekta “Kompetenču pieeja mācību saturā” (*Skola2030*) darbinieki. Pētījumu finansēja IZM / 7338.65 EUR.

- Aptauja veikta 2018. gadā, to tiešsaistē īstenoja *Edurio*.

Pētījumā piedalījās

- **737 vecāki** (1.-12.klašu vecāki, kuru bērni mācās vairāk nekā 300 skolās)
3304 skolēni no 327 Latvijas skolām

Pamatskolas (7.–9.klašu) skolēni: 2121 (64,2%)

Vidusskolas (10.–12.klašu) skolēni 1184 (35,8%)

- Aptauju tiešsaistē īstenoja *EduRio*
Dalībnieku piekļuve aptaujai caur *e-klases* vai *MyKoob* kontu

Metode /vecāki/

Kvantitatīvā	Kvalitatīvā
<p>9 apgalvojumi par:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bērnu iesaisti jeb apmierinātību • skolas darba kvalitāti • sadarbību ar skolu <p><i>Piemēram: Manam bērnam skolā ir interesanti.</i></p>	<p>5 atvērti jautājumi par to, ko vecāki domā par skolu, mācību metodēm, vecāku iesaisti</p> <p>Brīva teksta atbildes</p> <p><i>Piemēram: Uzrakstiet vismaz trīs lietas, ko, jūsaprāt, būtu vissvarīgāk mācīties skolā, bet ko tagad nemāca (pieredzes, zināšanas, prasmes, tematus vai mācību priekšmetus)!</i></p>

Metode /skolēni/

Kvantitatīvā	Kvalitatīvā
<p>22 apgalvojumi par to, ko klasē dara skolotājs <i>Piemēram:</i> <i>Ja man kaut kas nesanāk, skolotāji tik un tā pasaka, ka esmu centies.</i></p> <p>10 apgalvojumi par skolēna attieksmēm/apmierinātību par mācībām, skolu <i>Piemēram:</i> <i>To, ko iemācos skolā, es varēšu izmantot dzīvē</i></p>	<p>6 atvērti jautājumi par to, ko skolēni domā par skolu, mācību metodēm, jomu saturu</p> <p>Brīva teksta atbildes</p> <p><i>Piemēram:</i> <i>Uzraksti vismaz 3 lietas, ko skolotāji dara, kas tev palīdz mācīties!</i></p>

Skolēnu un vecāku vērtējuma par izglītības kvalitāti aptauja (Skola2030: Vanags, Oliņa, Auziņš, 2018)

Secinājumi: Izglītības mērķis un saturs

1.

Zināšanas vairs nav vienīgais, ko skolēni un viņu vecāki sagaida no skolas.

Kas būtu jā māca skolā (ko tagad nemāca) vecāki un skolēni

Tēmas	Atbildes
Zināšanu sasaiste ar dzīvi	Praktiska piedzīvošana, sasaiste ar karjeru
Ikdienas dzīves prasmes	Kā plānot peļņu, maksāt rēķinus, kur kas noderēs, kā audzināt bērnus, dibināt ģimeni, auto vadīšana, mājsaimniecība, izdzīvošana
Vispārīgās (caurviju) prasmes	Plānošana, kritiskā domāšana, problēmu risināšana, saskarsme, attiecību veidošana
Pašregulācijas prasmes	Kā saprast sevi, izpratne par savu izaugsmi, emociju vadība
Veselība, psiholoģiskā labklājība	Kā rūpēties par savu fizisko un mentālo veselību, kā pareizi ēst, vingrot, kādi ārsti
Vērtības un tikumi	Sapratne par patstāvīgām un mainīgām vērtībām
Vispārīgā inteligence	(Vecāki) kā kultūra, vēsture, ekonomika un politika ir saistītas
Modernās zinātnes	(Skolēni) robotika, kiberzinātnes, digitālā pratība

“

Saistīt zināšanas ar praktiskām, ikdienā izmantojamām lietām, piem., ja mācās matemātiskās darbības, saistīt tās ar iepirkšanos, algas un nodokļu aprēķiniem u.tml. Pasaules un Latvijas vēstures faktus nemācīt atrauti no kultūras un literatūras vēstures faktiem.

”

Vecāku atbilde

“

Piemēram, ‘mājturība’ – bērns sagaida, ka izglītos par to, kā dzīvot patstāvīgi savās mājās. Kāda ir sadzīves tehnika, tās darbības principi; apģērbs – tā kopšana, audumu veidi; sadzīves ķīmija, dizains, telpu apdares materiāli, to veidi. Dažādu komunālo pakalpojumu sniedzēji, to darbības principi. Pārtika, tās aprīte; atkritumi, to šķirošana u.tt. ”

”

Vecāku atbilde

“

Daudz vairāk jāstrādā ar problēmu risināšanu. Darbs grupās. Jāmāca piedāvāt risinājumu variantus, nevis visu mācību procesu joprojām jābalsta uz to, ka ir viens pareizais risinājums, kas skolēnam vienkārši “jāiekaļ”.

”

Vecāku atbilde

“

**Spēja novest iesākto līdz galam.
Spēja vērtēt padarīto,
nesacenšoties ar citiem bērniem,
citām skolām. Spēja domāt par
sevi kā par varošu, darošu,
veiksmīgu.**

”

Vecāku atbilde

“

**Savstarpēju toleranci, cieņu
vienam pret otru un mācīties
vienam otru atbalstīt.
Risināt konfliktsituācijas.**

”

Vecāku atbilde

“

1) Lai māca kā var nopelnīt naudu. 2) Lai māca par mūsdienīgu mūziku un tās žanriem, apakšžanriem. 3) Lai māca ikdienišķas lietas – kā atvērt bankas kontu, kur iet, kad beidzas pase, un kā to uztaisīt; ko darīt, kad kāds nomirst utt.. 4) Lai māca ikdienišķas mājas lietas – kā nomainīt spuldzīti, novērst krāna tecēšanu, parazitū parādīšanos u.tt..

”

Skolēna atbilde, 8. klase

“

1) Kā izprast sevi, lai saprastu savas stiprās un vājās puses, kas palīdzētu nākotnes profesijas izvēlei, jo ar testiņiem vien nepietiek, ir vajadzīgi profesionāli cilvēki un kāda saskarsme ar tiem.
2) Praktisko lietu apguvi, kas noderētu dzīvei (kaut kādus sev vajadzīgos likumus, kā nomaksāt rēķinus, kā zināt kaut ko par nodokļiem un tml). 11. klase

”

Skolēna atbilde, 11. klase

“

**Kā nopelnīt labu daudzumu naudas
nesagandējot savu veselību (garīgo
un fizisko), garastāvokli un
attiecības ar citiem cilvēkiem.**

”

Skolēna atbilde, 8. klase

2.

Nav nevajadzīgu mācību priekšmetu – jāmaina akcenti mērķos un pieejā.
Atbilstoši bērna interesēm, jānodrošina “dziļums” un lielāka detalizācija.

Ko vajadzētu mainīt priekšmetos/jomās

- Mazāk iekļāmus faktus, vairāk dzīvē noderīgas prasmes
- Vairāki priekšmeti jāapvieno vai jāintegrē citos (soc. zinības, ētika, vēsture, ģeogrāfija, bioloģija)
- Literatūru un valodu mācīt apvienoti (mācīt praktisko valodas lietojumu, ne filoloģijas līmeni)
- Mūziku nevis padziļināti, bet prieka pēc (kas vēlas)
- Mājturībā mācīt mūsdienīgas dzīvei noderīgas prasmes; nedalīt dzimumos

“

Sociālās zinības ir liekas. Pašreizējā vēstures mācību programma un mācību grāmatas ir katastrofāli sliktā līmenī – pasaules vēsture tiek mācīta atrauti no Latvijas vēstures, kā rezultātā neveidojas skaidra kopaina par vēsturiskajiem notikumiem pasaulē un Latvijā. Vēl varētu mājturību un vizuālo mākslu apvienot vienā kopējā priekšmetā.

”

Vecāku atbilde

“

Nevajag sausas faktu zināšanas no grāmatas, kuras ir tikai un vienīgi nepieciešamas eksāmenam, bet skolēnam nav pat skaidrības, kur tālāk tas dzīvē varētu noderēt. Gaduskaitļus no vēstures, kuru izpratne par notiekošo mainās līdz ar jaunu valdību. Labāk mācīt vēstures likumsakarības: kāpēc notika tieši tā, kā notika? Kāpēc senči izdarīja to vai citu izvēli? Bet nemācīt, ka Hitlers dzima tajā gadā un mira šitajā. Šādām zināšanām nav nozīmes.

”

Skolēna atbilde, 9. klase

“

Es uzskatu, ka pārāk lielu uzmanību pievērš mūzikai. Konkrēti runājot – notīm. Vismaz 75% cilvēku nākotnē neizmanto notis. Labi, var mācīties par mūzikas stiliem, vēsturi utt., bet padziļināti mācīties par gammām, mažoriem u.tt. ir nedaudz par daudz.

”

Skolēna atbilde, 9. klase

“

OBLIGĀTI JĀTIEK VAĻĀ NO MEITEŅU UN PUIŠU ATDALĪTAJĀM MĀJTURĪBĀM!! Es vēlos, lai kas nu lasa šo, saprot, cik apgrūtinošas un pazemojošas ir šīs stundas, it īpaši meitenēm, nevaru teikt par puisiem. Viņiem gan jau viss kārtībā griezt savus kociņus ar saviem lielajiem rīkiem. Kāpēc vēl joprojām Latvijas izglītības sistēma paredz, ka meitenes un puisi saņem citādāku izglītību?? Un nē, es nevaru iet zēnu mājturībā, tajā kabinetā nav pietiekams skaits galdu! Tā nav mājturība ar izvēli tekstilapstrādē vai koka apstrādē! Es saprotu pašu mājturības jēgu, ka kaut kas ir jāveido pašam ar rokām, es pati esmu šo pašu priekšmetu mācījusies Anglijā ar pilnībā savādāku pieeju.

”

Skolēna atbilde, 8. klase

Sabalansēts saturs un “dziļuma” pakāpe atbilstoši skolēna interesēm

- Gandrīz katram skolēnam ir kāds priekšmets, kuru, viņuprāt nevajadzētu mācīties skolā (līdzīgs viedoklis arī vecākiem)
- Vienlaikus vairums sliecas uzskatīt, ka:
  - visiem jāmacās pamatprasmes visās jomās;
  - jāpiedāvā iespējas mācīties noteiktus priekšmetus dažādos līmeņos atbilstoši interesēm un spējām, piemēram, padziļinātus mūzikas un vizuālo mākslu līmeņus piedāvāt pēc izvēles; matemātiku, fiziku, valodas dalīt līmeņos, un padziļināti piedāvāt tiem, kuri to vēlas;
  - vidusskolā izvēles priekšmeti tiek saistīti ar nākotnes studijām vai profesiju.

“

Man patīk tas, ko šobrīd māca skolā. Es apzinos to, ka tas viss ir nepieciešams, lai attīstītos mans prāts. BET. Reizēm skolā uzdod pārāk apjomīgus mājas darbus, kurus nav iespējams izpildīt. Nākas zaudēt ļoti daudz laika, ko vajadzētu veltīt miegam. Maniem vecākiem nešķiet normāli, tas, ja katras brīvdienas man ir jāveido dažādi projekti skolai vai arī, ja darba dienās pildu mājas darbus līdz pusnaktij un man neatliek laika parotaļāties ar māsu vai aprunāties ar vecākiem. Skolās nevajadzētu pārbaudīt pilnīgi visas zināšanas, ko skolotāji māca. Es domāju, ka ir iespējams šo apjomu ievērojami samazināt, akcentējot svarīgākās lietas. Mēs visi nevaram kļūt par ķīmiķiem vai fiziķiem, vai arī vēsturniekiem. Visiem solēniem nav jāmacās visi priekšmeti vienlīdz padziļināti. Manuprāt, vērtīgi būtu, ja skolēniem būtu dota iespēja mācīties to, kas viņiem būs nepieciešams turpmākajā dzīvē.

”

Skolēna atbilde, 9. klase

“

Neuzskatu, ka būtu kas tāds, ko nevajadzētu mācīt. Vienkārši jāmaina mācīšanas metodes, kuras ir novecojušas/nav efektīvas/neveicina produktivitāti.

”

Skolēna atbilde, 9. klase

“

Manuprāt, vajadzētu visu, bet sadalīt pa līmeņiem, kas katram patīk. Nevis visiem malt vienu, piemēram – puisis grib būt mūziķis, bet viņam ļoti daudz laika aiziet, lai saprastu fiziku, kura viņam neinteresē, un daudz mazāk laika paliek savām interesēm.

”

Skolēna atbilde, 9. klase

“

Ziedkopas bioloģijā, jamps literatūrā, varbūtības teorija matemātikā (augstākā matemātika kā tāda vidusskolā), jakobiņi vēsturē. Priekš kam jā mācās visas šīs detaļas, ja tiek pazaudēta izpratne par mācību priekšmetu kā tādu? Kam interesē konkrētā detaļa, lai mācās konkrēto priekšmetu padziļināti.

”

Skolēna atbilde, 9. klase

“

Es nedomāju, ka ir mazsvarīgas lietas. Es tikai būtu ļoti pateicīga, ja profesionāļi paši vienotos par mācību saturu, un skolotāji tad mācību stundu ietvaros arī paši varētu tikt galā ar mācīšanu, lai man mājās nebūtu jāstrādā kā skolotāja asistentei un «jātulko» bērnam saprotamās domāšanas kategorijās tēmas, kas it kā tikko apgūtas stundās. Vai vēl ļaunāk – jāmaksā privātskolotājam, lai iemāca bērnam to, ko it kā vienreiz jau skolotājs klasē ir mācījis.

”

Vecāku atbilde

Pilnveidotais saturs un pieeja

- Paplašināts skatījums uz izglītības mērķiem – ne tikai zināšanas, bet spēja lietot tās kompleksās situācijās, caurvijas un vērtībās balstīti ieradumi
- Mācību satura pilnveides primārais mērķis – mācību pieejas maiņa: mācīties ar jēgu un iesaistoši
- Samazināt satura apjomu, sadrumstalotību (rādīt kopsakarības)
- Nozīmīgas izmaiņas priekšmetos – integrētas sociālās zinības, saistība ar vēsturi, apvienota Latvijas un pasaules vēsture
- Mājturības un tehnoloģiju vietā – jauns priekšmets “Dizains un tehnoloģijas”; nedala zēnu un meiteņu grupās
- Vidusskolas modelis ir atbilde uz prasību iegūt pamatīgus pamatus un iedziļināties sev interesējošās jomās

Secinājumi: Mācību pieeja

3.

Mācībām jābūt
saistītām ar reālo dzīvi
un skolēnu
iesaistošām.

“

Lai jaunās stundas tēmas māca, vairāk pietuvinoties sadzīvei un ikdienai. Proti, lai skolēns saprot un izprot stundas tēmu, caurvijot tai cauri mūsdienām un sadzīvei. Lai tēmas un termini nepaliek tikai grāmatās, bet lai skolēns redz to reālo pielietojumu dzīvē šeit un tagad.

”

Vecāku atbilde

“

Nevajag “iekalšanu” visos mācību priekšmetos. Apgūtās vielas “trulu atgremošanu” kontroldarbos. Mācību priekšmetiem nav nekādas vainas, ja tas ir komplekss zināšanu un prasmju kopums, ko skolēns rezultātā iegūst.

”

Skolēna atbilde, 12.klase

“

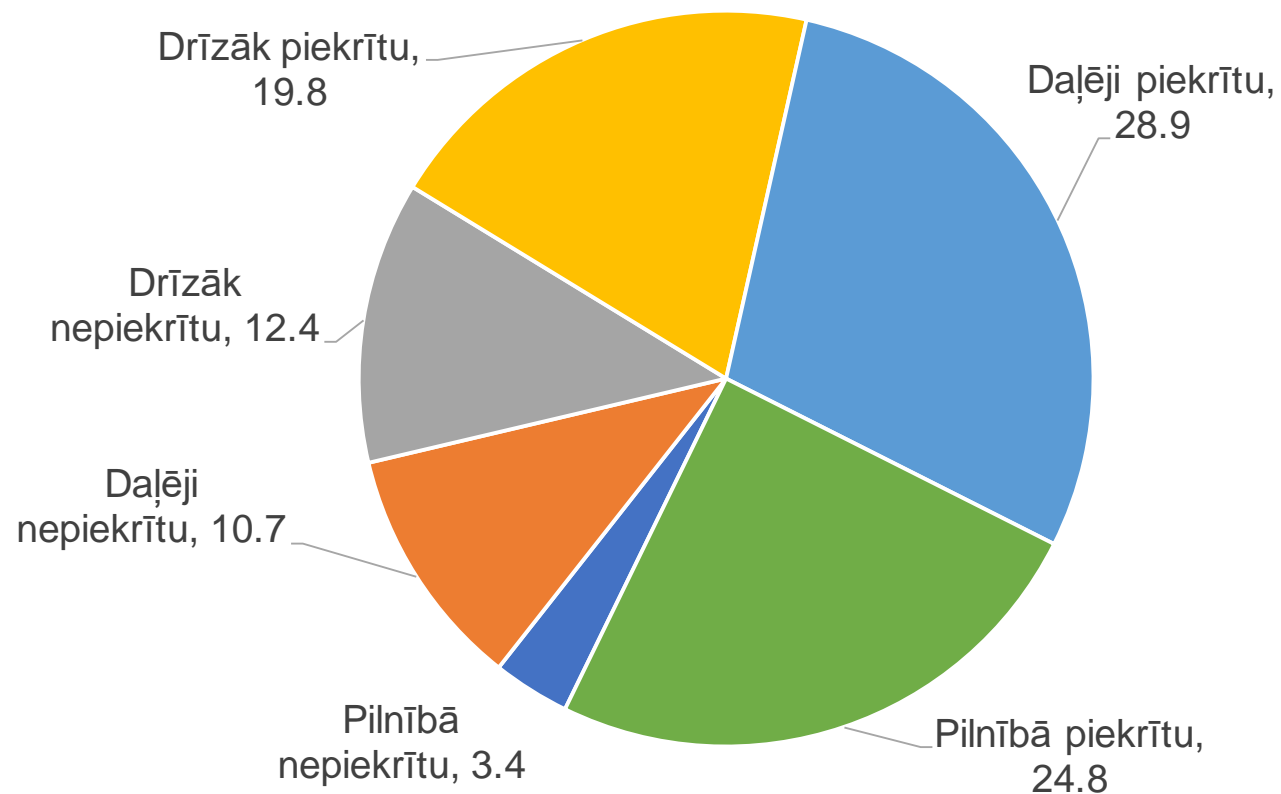
ĻOTI, ĻOTI DAŽI skolotāji: 1. Izmanto dažādas mācību metodes vienā mācību nodarbībā, vairojot iespēju jaunajai informācijai ar asociāciju palīdzību "nosēsties". 2. regulāri ievāc informāciju no skolēniem par šo mācību metožu efektivitāti; 3. Sagādā materiālus – atskaites lapas ar tēmu nosaukumiem un ar tām saistītiem jautājumiem – apgūtā materiāla novērtēšanai katram individuāli. 4. Katru stundu izmanto kādu jautru un interaktīvu elementu, kas nodarbības sākumā piesaistītu skolēnu uzmanību un uzmundrinātu tos.

”

Skolēna atbilde, 12.klase

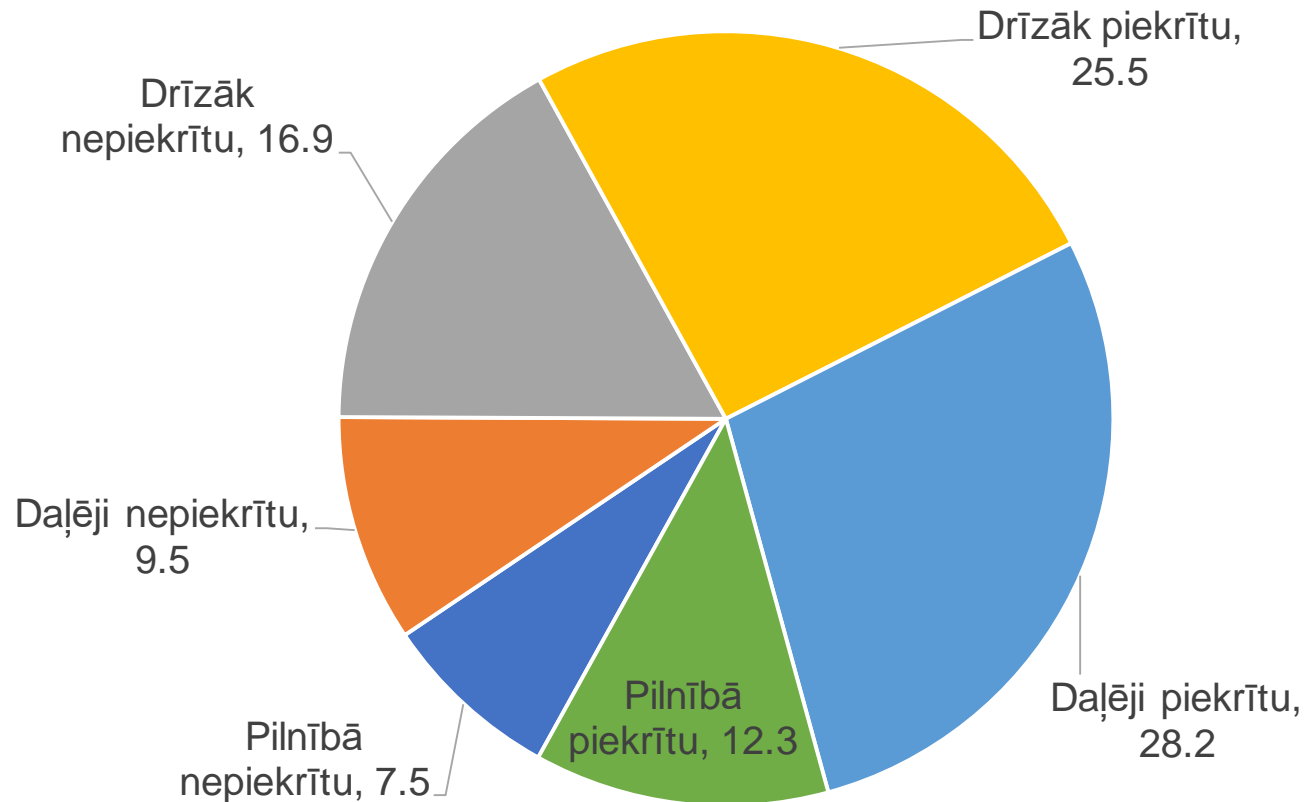
Vairāk par 70% uzskata, ka skolā iegūto varēs izmantot dzīvē *

Kopumā piekrīt	Kopumā nepiekrīt
73,5 %	26,5 %

* To, ko iemācos skolā, varēšu izmantot dzīvē

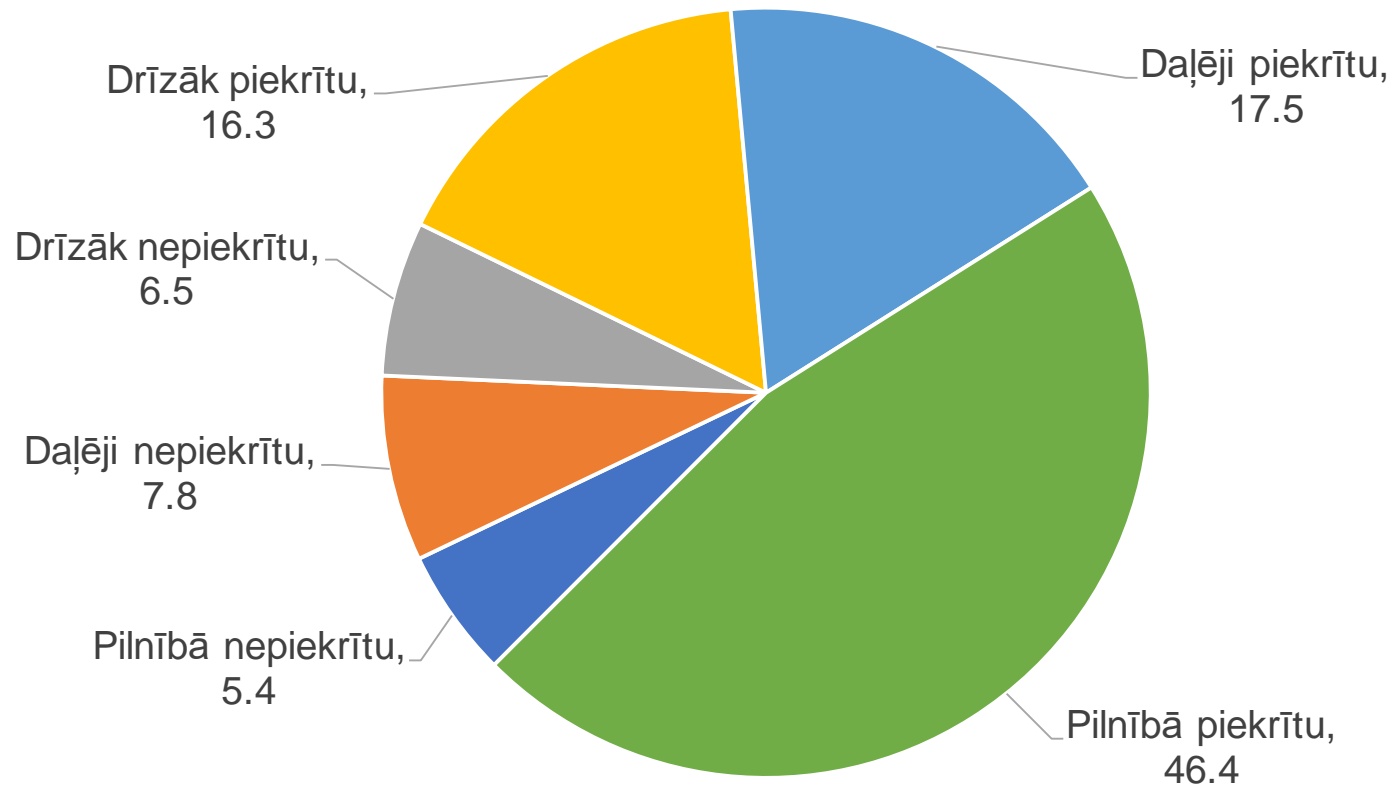
2 no 3 skolēniem skolā ir interesanti *

Kopumā piekrīt	Kopumā nepiekrīt
66 %	33,9 %

* Skolā ir interesanti

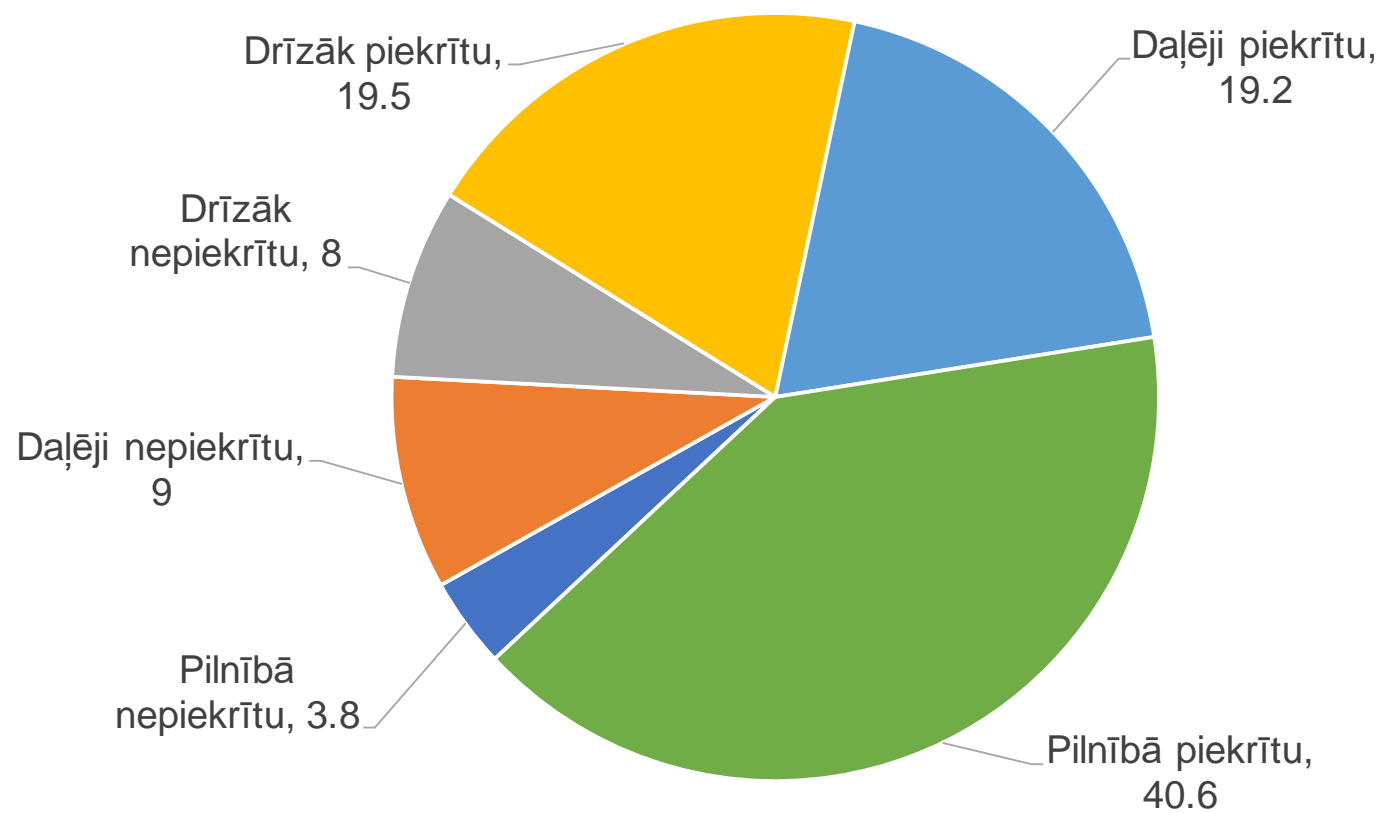
4 no 5 skolēniem uzskata – nav jāiet skolā, lai iegūtu labu darbu *

Kopumā piekrīt	Kopumā nepiekrīt
80,2 %	19,7 %

*Nav jāiet skolā, lai iegūtu labu darbu

Gandrīz 80% saka: skola ir tikai laika izniekošana

Kopumā
piekrīt

79,3 %

Kopumā
nepiekrīt

20,8 %

* Skola ir tikai laika izniekošana

4. ■

**Mācībās liela nozīme ir
cieņpilnām un atbalstošām
skolēnu un skolotāju
attiecībām un sociāli
emocionālajai videi skolā.**

“

Īsts, dzīvi mīlošs skolotājs, kurš skolēnu uztver kā līdzās stāvošu pilsoni. Spēj saprasties un palīdzēt. Jaunas zināšanas un prasmes spēj dot caur dzīves prizmu. Iemācīt, bet nevis mācīt, lai dienas beigās bērns var mums, vecākiem, pateikt, ko šodien iemācījies.

”

Vecāku atbilde

Kas palīdz, kas – traucē mācīties: sociāli emocionālā vide (skolēni)

Palīdz	Traucē
<ul style="list-style-type: none"> • Nekliedz, ir ieinteresēts, māk klausīties, rosina jautāt • Ļauj klūdīties, nebar par kļūdām, slavē par centību • Atbild uz maniem jautājumiem, izskaidro kļūdas • Nav mobings, nešķiro bērnus, ciena mūs	<ul style="list-style-type: none"> • Sarežģīti skaidro, neatkārto, steidzas, daudz uzdod • Bez intereses, nespēj nomierināt klasi, nelaipni • Steidzina, neatbild, nepievērš uzmanību, kritizē • Publiski salīdzina, apkauno, runā ar mīluļiem

“

Pastāsta, kur mācību viela noderēs dzīvē, interesanti stāsta stundas tēmu, var droši paust savu viedokli bez iespējas tikt kritizētam.

”

Skolēna atbilde, 7. klase

“

Ir skolotāji, kas man māca bioloģiju, ģeogrāfiju, fiziku, ķīmiju, kuri ir izveidojuši paši savu sistēmu, kā mācīt. Perfektā balansā ir humors, stingrums. Ir novilkta robežas. Tas palīdz mācīties, ka tu saproti, ka skolotājs ir draugs, bet ne pārāk liels draugs.

Skolēna atbilde, 8. klase

“

1. Attiecas pret mani kā pret līdzvērtīgu cilvēku. 2. Saprot, ka visi ir tikai cilvēki. 3. Skolotājs nepaceļ balsi.

”

Skolēna atbilde, 12. klase

”

“

1. Sasteigtība, par maz laika uzdevuma izpildei. 2. Pietrūkst skaidrības par to, kur es atrodos mācību procesā (kāda ir apgūstamā tēma, kas man ir jāsasniedz, cik daudz jau apgūts un cik vēl jāpagūst izdarīt). 3. Dažkārt jāiekļaujas termiņos (tuvojoties pārbaudes darbam) un apgūtajā mācību vielā mēdz būt caurumi, kas jāapgūst pašam, piemēram, lasot mājās.

”

Skolēna atbilde, 12. klase

“

Kad viena tā skolotāja kaut ko tur atkal murmina, man ir tāda sajūta, ka es esmu bezjēdzīgs dzīvē... Es nedomāju, ka tas, kad viņa sauc mūs par debīliem palīdzēs... Mazāk mājasdarbus lūdzu, es tā jau guļu tikai 5h...

”

Skolēna atbilde, 8. klase

“

1. Skolotāji bez intereses māca.
2. Skolotāji runā stundās ar tiem cilvēkiem, kuri viņām patīk.
3. Nav interese mācīties, ja vērtē ar mazāku atzīmi, nekā ir.

”

Skolēna atbilde, 12. klase

Viena no biežākajām tēmām skolēnu atbildēs par to, kas traucē mācīties, ir sociāli emocionālā vide

21,3 % jeb 557 skolēni

norāda, ka skolotāji paceļ balsi, kliedz, dusmojas un citādi rada nepatīkamu atrašanos klasē

5.

**Skolēni un viņu vecāki
aktualizē lielāka
personalizēta atbalsta
nepieciešamību mācībās.**

“

Mans bērns ir ļoti kluss un ērts skolotājiem, taču viņam vajag nedaudz vairāk laika, salīdzinot ar citiem klases skolēniem (klase ir stipra), tādēļ bērnam ir ļoti daudz «robu» nenostiprinātu zināšanu dēļ. Apgūtā individuālu vērtējumu: nevis pret vidējo atzīmi klasē, pret izpildītā daudzumu, bet mērīt konkrētā bērna izaugsmi.

”

Vecāku atbilde

“

Skolotājam vajadzētu dažādot uzdevumus atkarībā no bērna apguves līmeņa, jo bieži bērniem, kas ir ātrāk apguvuši mācību vielu, nekā pārējie, stundās ir garlaicīgi. Šiem bērniem varētu dot papildus uzdevumus vai arī kādus sarežģītākus uzdevumus, lai viņu attīstība neapstātos un viņi nezaudētu motivāciju turpināt apgūt jaunas zināšanas. Vēl stundās vajadzētu izmantot vairāk piemēru no praktiskās dzīves, uzskates materiālus no dzīves, eksperimentus, kas ieinteresētu bērnus zināšanu apgūvē.

”

Vecāku atbilde

“

Skolā bieži ir skaļums, un stundās nevar koncentrēties. Bieži stundās skolēni izved skolotāju no pacietības tik tālu, ka skolotājs uzsprāgst un vairs nevar pamācīt, tādēļ tiek iekavētas stundas.

”

Skolēna atbilde, 7. klase

“

Ļoti liels limitējošais faktors ir pārējo temps, labākajiem skolēniem vajadzētu dot papildus uzdevumus un ļaut progresēt tālāk, nevis likt gaidīt uz pārējiem. Manuprāt arī, ir daudz priekšmetu, kas ir nevajadzīgi izvēlētajam novirzienam. Vairāku novirzienu atšķirības ir minimālas un neļauj izmantot iespējas, ko dod klase kas ir fokusēta uz noteiktu priekšmetu laukumu. Ja tu esi labs visur, tātad tu esi izcils nekur. Vajadzētu mēģināt būt izcilam noteiktā laukā un neuztraukties par citiem.

”

Skolēna atbilde, 8. klase

“

**Daži skolotāji uzskata ka
nedrīkst kļūdīties.**

”

Skolēna atbilde, 7. klase

6.

Mainīt uzsvaru no atzīmju izlikšanas par galarezultātu uz vērtēšanu kā mācīšanās atbalstu ikdienā.

Aktualizēti dažādi jautājumi par vērtēšanu

- Neskaidri kritēriji, vai tie nešķiet nozīmīgi
- Skolēnus vērtē savstarpēji salīdzinot
- Pārlietu liels uzsvars uz vērtējumu (atzīmju) izlikšanu pretstatā atgriezeniskajai saitei, kas palīdz saprast, kā darīt labāk
- Saņemtā atgriezeniskā saite nav noderīga snieguma uzlabošanai

Kā Tu vēlētos, lai skolotāji novērtē Tavu darbu un sniegumu mācību stundās / skolēni

• Formatīvā vērtēšana • Atgriezeniskā saite • Vērtēšanas forma • Cieņpilna vērtēšana • Individuāla vērtēšana	• pēc atdeves, ieguldītā darba, attieksmi, centību • laicīga, pēc būtības, uz izaugsmi orientēta • analizējot kļūdas, ļaujot sevi vērtēt • ne klases priekšā, nekauninot un nenosodot • vērtēt pret saviem sasniegumiem, plānota izaugsme

“

Skolotājiem savā starpā komunicēt un izvēlēties atšķirīgas metodes: bija gadījums, kad vairākos priekšmetos viena mēneša laikā bija jāzīmē, un atzīme tika likta nevis par zīmējuma saturu, bet par zīmējuma skaistumu.

”

Vecāku atbilde

“

Manuprāt, kontroldarbiem vajadzētu būt daudz mazāk. Tiem jābūt domātiem tam, lai paši saprastu cik labi zinām tēmu, nevis lai kādu apmierinātu ar labu atzīmi. Šobrīd tie ir tēmas beigās, tiem vajadzētu būt vidū, lai tu saprastu, ko zini un ko vēl jā mācās.

”

Skolēna atbilde, 8. klase

“

Manuprāt, atzīmju sistēma ir nekam nederīga, jo skolēni tiecas iegūt labu atzīmi, ne zināšanas. Es vēlētos, lai manas zināšanas netiktu vērtētas. Skolotājam vajadzētu pievērst individuālu uzmanību katram skolēnam, novērtējot izpratni, nevis spēju no galvas iekalt faktus.

”

Skolēna atbilde, 7. klase

“

No skolotājiem trūkst labu vārdu. Pat tad, ja esi izdarījis mazumiņu, bet pareizi, gribas dzirdēt, ka esi malacis! Lai paši skolotāji uz mūsu domām skatās daudzpusīgi, nevis vērtē visus pēc viena principa.

”

Skolēna atbilde, 12. klase

Īpaši aktualizēta neatbilstoša vērtēšana

**mūzikā,
vizuālajā mākslā,
sportā.**

“

Priekšmeti, kurus varētu nemācīties – vizuālā māksla, mūzika, sports. Vismaz tā, kā mēs tos šobrīd mācāmies. Tie ir priekšmeti, kuros nevar vienkārši iemācīties labāk, tur prasa talantu. Un vērtē pēc vispārēja standarta, nevis pēc tavām individuālajām spējām.

”

Skolēna atbilde, 10. klase

“

Vairāk novērtētu to, vai esmu sapratusi to ideju pamatā, nevis vienkārši iemācījusies informāciju un faktus no galvas. Tāpat man ļoti nepatīk tas, ka sportā vispār liek atzīmes. Manuprāt, nevajadzētu likt vērtējumus, pamatojoties uz fiziskajām spējām un uz to, ko nevari mainīt.

”

Skolēna atbilde, 10. klase

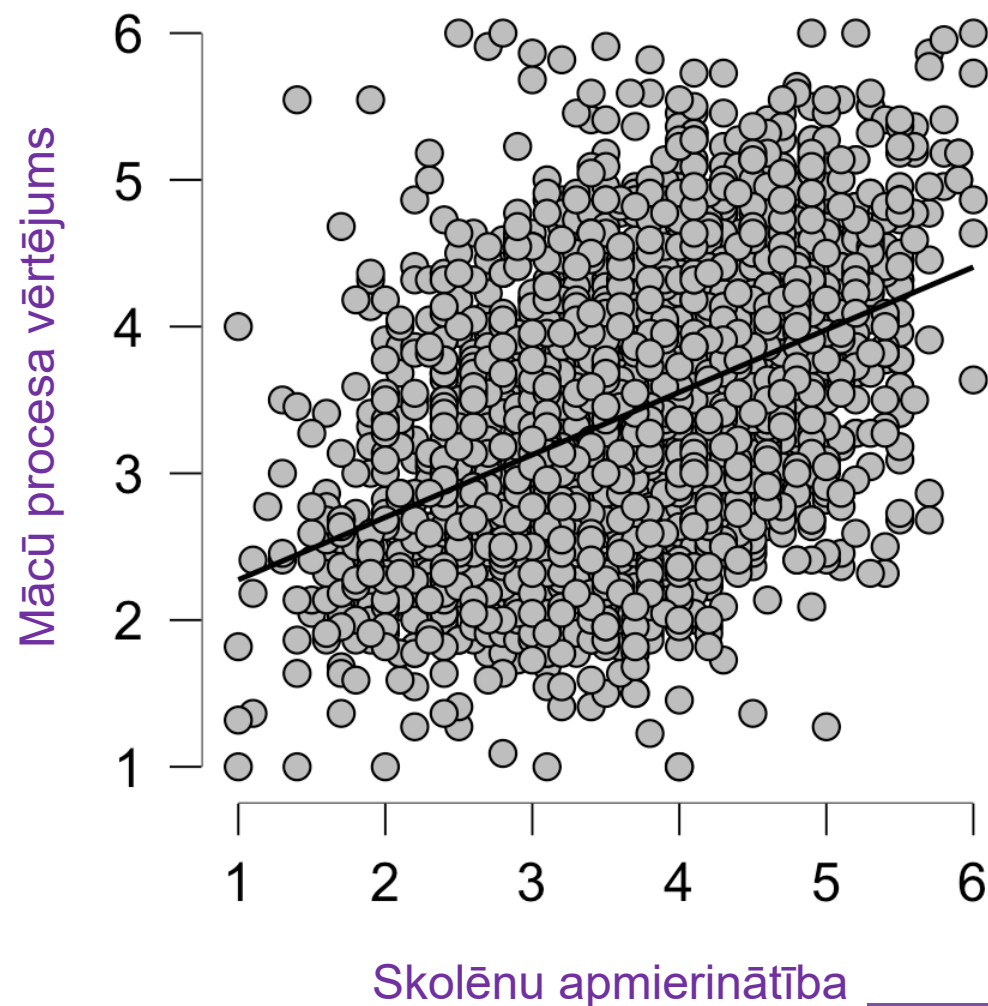
7.

Kopumā skolēnu apmierinātība ar skolu ir augstāka, ja skolotāji palīdz skolēniem ieraudzīt apgūtā nozīmību dzīvē un mērķtiecīgi atbalsta mācīšanos.

Mācību procesa un apmierinātības saistības

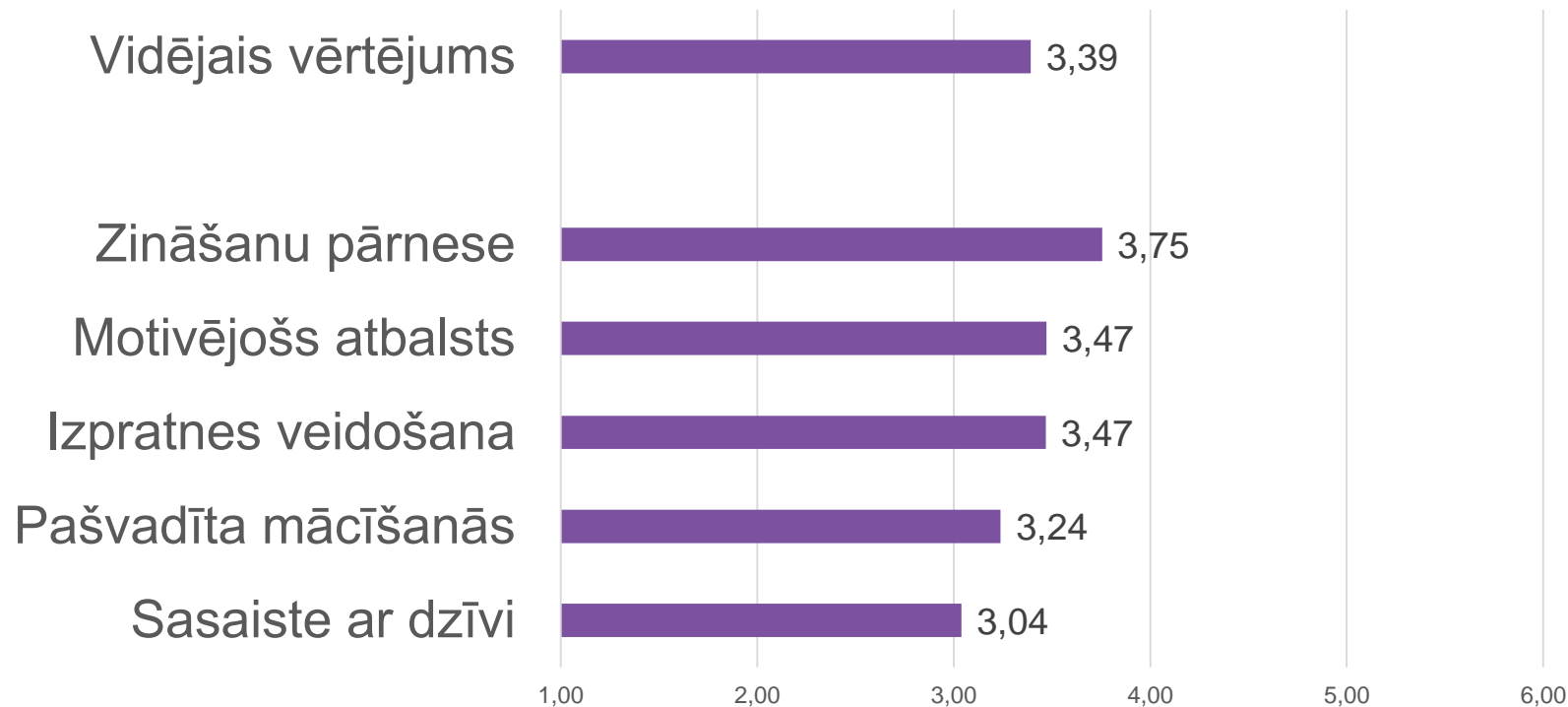
- Aptaujas abu daļu rādītāji statistiski nozīmīgi pozitīvi korelē jeb veido nozīmīgas saistības ($r=0.44^{***}$ CI 0.41, 0.47).
- Tas nozīmē, jo biežāk mācību procesā notiek uz lietpratīgu mācīšanos vērstas darbības, jo vairāk apmierināts ar skolu un mācībām ir skolēns.

Korelāciju grafiks, kas attaino saistības starp mācību procesa vērtējumu un skolēnu apmierinātību N=3304

Skolēnu vērtējumā uz lietpratību vērstas skolotāja darbības ir vien dažreiz

Skolēnu vērtējumi par mācību procesu
(vidējie rādītāji visā skolēnu izlasē)

1	2	3	4	5	6
Nekad	Ļoti reti	Dažreiz	Bieži	Ļoti bieži	Vienmēr

Skolēnu vērtējums par mācību procesu – detalizētāk

Piemēram

Motivējošs atbalsts	→	<i>Skolotāji rosina jautāt par sev interesējošām lietām</i>
Zināšanu pārnese		<i>Es bieži lietoju vienā mācību stundā apgūto citos mācību priekšmetos</i>
Izpratnes veidošana		<i>Skolotāji mācību stundās dod iespēju izteikt viedokli un ņem to vērā</i>
Pašvadīta mācīšanās		<i>Skolotāji rosina izvērtēt, kādi paņēmieni vislabāk palīdzēja paveikt mācību uzdevumu</i>
Sasaiste ar dzīvi		<i>Skolotāji atklāj, kur zināšanas izmantojamas dzīvē (piemēram, kādā profesijā vai amatā)</i>

Pārmaiņas mācību pieejā pilnveidotajā piedāvājumā

- Pilnveidotā satura īstenošanas pamatā – mācību pieejas maiņa
- Būtiski uzsvērtā vērtēšanas loma – palīdzēt mācīties
  - Mainīsies sumatīvi vērtējamo darbu saturs
  - Diagnostikas darbi paredzēti kā atbalsts
  - Mums daudz un ilgi būs jāsarunājas, lai tiktu pie visiem skaidra un saprotama veida, ko nozīmē vērtējumi
- *Skolotājs, kas vada mācīšanos un fokuss detaļās uz šī redzējuma īstenošanu*
- Vīzija par skolu, kurā mērķis ir katra bērna izaugsme

Secinājumi: Vecāku loma

8 ■

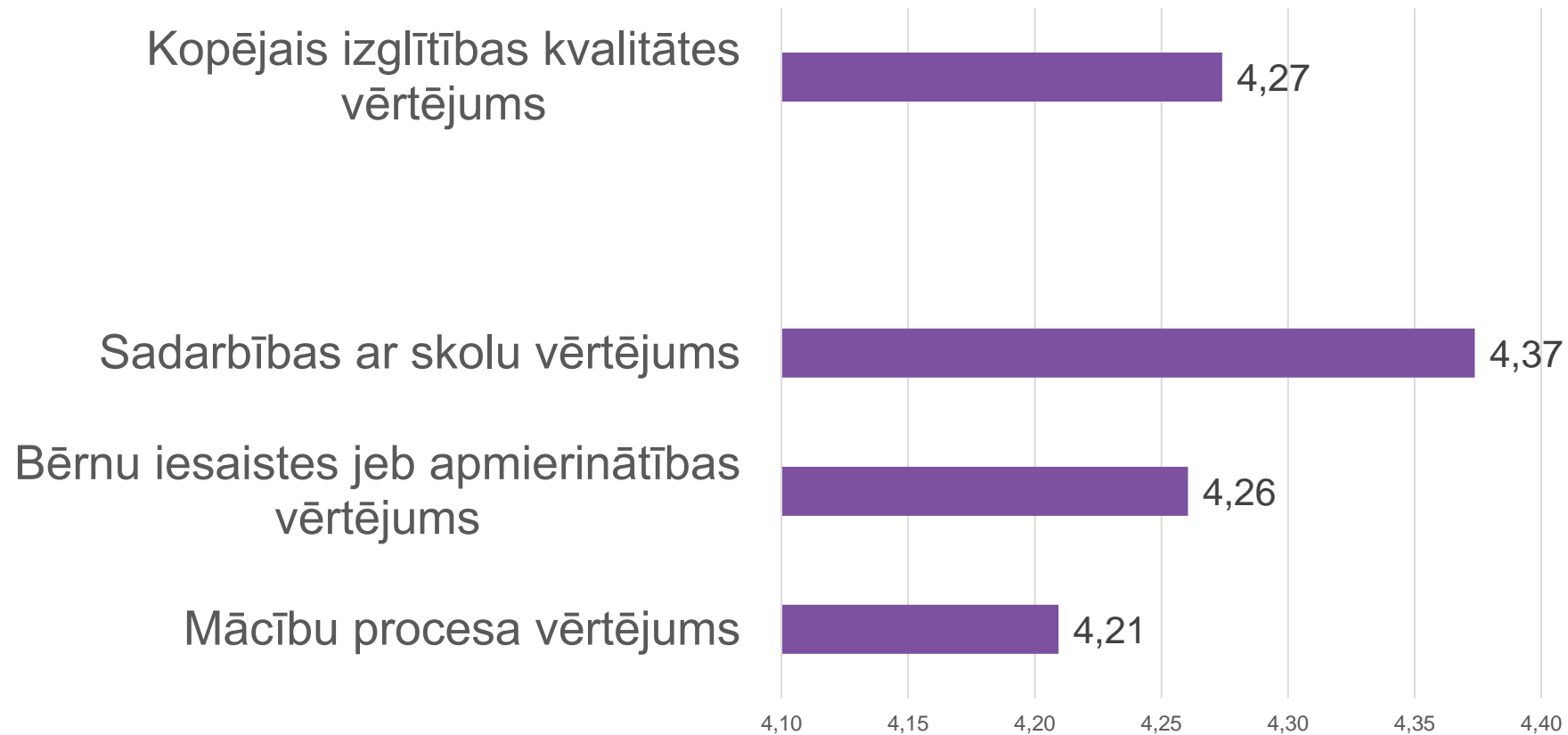
Vecāku izpratne par savu lomu un gatavība iesaistīties bērnu mācīšanās atbalstā – būtiski atšķiras

- Kopumā vecāki apmierināti ar izglītības kvalitāti, ko viņu bērni saņem skolā
- Vecāki visaugstāk vērtē tiem piedāvātās iespējas iesaistīties skolas dzīvē
- Viszemāk vecāki vērtē skolas sniegto atbalstu bērnu mācībām, izmantotās vērtēšanas metodes un to, ka tās sniegtu labu informāciju par bērna izaugsmi

Vecāku vērtējums

1 - Pilnībā nepiekrītu   2 - Daļēji nepiekrītu   3 - Drīzāk nepiekrītu   4 - Drīzāk piekrītu   5 - Daļēji piekrītu   6 - Pilnībā piekrītu

Vecāku vērtējums par izglītības kvalitātes vairākiem aspektiem (N=737)

Kāda ir vecāku loma, atbalstot sava bērna mācības?

Tēmas	Atbildes
<ul style="list-style-type: none"> • Nodrošināt papildu un interešu izglītību • Rūpēties par bērnu psiholoģisko labklājību, fizisko veselību un labsajūtu • Vecāku atbalsts mācībām, personības attīstībai	<ul style="list-style-type: none"> • Pulciņi, ārpusskolas pas., padziļināti • Uz klausīt, iedziļināties, sarunāties • Palīdzēt pildīt mājas darbus • Ļaut kļūdīties, neuzspiest viedokli, motivēt

“

Vecākiem noteikti ir jāinteresējas par sava bērna sekmēm, jāapmeklē sapulces un citi skolas pasākumi. Ja skola rīko kādus pasākumus, obligāti jāļauj tajos piedalīties vecākiem (kā skatītājiem). Mūsu skolā 4. klases izlaidumā vecākiem ieeja ir liegta, bērni rāda koncertu skolas vadībai.

ABSURDS! Un tā jau vairākus gadus.

”

“

Uz doto brīdi mēs daudz laika veltām «robu aizpildīšanai» un mājas darbu izpildei, taču manā ieskatā mums būtu vairāk jārunā par to, ko bērns ir apguvis. Iespējams varētu organizēt pasākumus, kuros bērni apmāca vecākus. Ļoti patiktu, ja bērns nāktu mājās un dotu man izpildīt kādu interesantu, āķīgu jautājumu, tāpat kā mēs mēdzam dalīties ar informāciju/uzdevumiem sociālajos tīklos. Manā ieskatā arī šobrīd to varētu darīt, bet viss ir atkarīgs no skolotāja darba metodēm.

”

Vecāku uzskati par to, cik lielā mērā un kā tieši viņiem jāiesaistās, ir ļoti dažāda:

no “katram jādara savs darbs” līdz “partnerībai bērnu mācīšanās atbalstam”.

“

Esmu pārliccināta, ka katram jāveic savi pienākumi - skolotājam skolā jā māca, vecākiem mājās jāaudzina bērni un pa dienu jāstrādā un jāmaksā nodokļi, lai valsts nodrošinātu pakalpojumus. Šobrīd es strādāju, maksāju nodokļus, apmaksāju privātskolotāju un vēl mācos mājās ar bērnu, apmaksāju ārpuskolas izglītību, un valsts nodrošinātajā sistēmā saņemu ļoti zemas kvalitātes pakalpojumus par ļoti augstu cenu!

”

“

Morāli atbalstīt, papildus stāstīt lietas, ieinteresēt darīt papildu lietas. Skola ir mācību iestāde, nevis pieskatīšanas kantoris, tur ir jā māca. Vecākiem ir jā mīl, jā audzina, jā baro, jā iedrošina, bet NAV jā māca skolas viela.

”

“

Es kā vecāks ļoti atbalstu savus bērnus, un dažreiz mājas darbu ir tik daudz, ka ir jānāk bērnam talkā vai pat jaizdara viņa vietā, lai neiekrātos parādi. Esmu adījusi, gatavojusi prezentācijas, rakstījusi projektu darbus.

”

“

Sadarboties ar skolotāju, lai zinātu, kādas ir bērna stiprās un vājās puses. Pie kā nepieciešams piestrādāt. Turēt roku uz pulsa un neielaiest situācijas, kad bērns ko ilgstoši nesaprot vai tiek skolā terorizēts. Rūpēties, lai bērns zina, ka vecāki uzskata mācīšanos par svarīgu un noderīgu dzīves daļu, ka ciena skolotāju viedokli, pat tad, ja ne vienmēr piekrīt. Bērniem nekad nebūtu jādzird nievājoši izteicieni par skolu un skolotājiem, lai gan vecāki var atzīt, ka kādu reizi nepiekrīt skolotāja viedoklim.

”

“

Piemērs no manas personīgās pieredzes: vecāki jau var vēlēties aktīvāk iesaistīties pedagoģiskajā procesā, mēģināt izstāstīt par bērna individuālajām vajadzībām, taču pedagogi to praktiski vienmēr ir uztvēruši kā uzbrukumu. Dialogs praktiski nav iespējams. Biežāk dzirdētā atbilde – ja Jūs vēlaties individuālu ieeju, tad jums jāiet uz privātskolu.

”

Vecākiem kritiski svarīga loma bērnu mācīšanās atbalstam

- Vecāku loma:
  - iesaistīties un atbalstīt bērnu mācībās;
  - sadarboties ar bērna skolotājiem;
  - iesaistīties skolas kā institūcijas darbībā.
- Pārlietu liels uzsvars uz mājas darbiem kā pamata mācīšanās metodi var radīt nevienlīdzības riskus.
- Skolas uzdevums – nodrošināt vecākus ar atbilstošu informāciju, radīt iespējas pilnvērtīgai iesaistei.

Everita Varoslavāne,
Ropažu vidusskolas un
Ogres tehnikuma skolēna mamma

Markuss Kozlinskis,
Siguldas Valsts ģimnāzijas 12. klases skolēns

Guntars Catlaks, *Dr. hist.*,
Valsts izglītības satura centra vadītājs

Paldies!

www.skola2030.lv
facebook.com/Skola2030